

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІСТОРИЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-618-1-33>

ВПЛИВ ВРЦІРО НА ІСТОРИЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Байда І. П.

*здобувач в/о ступеня «Магістр» І курсу
факультету історії та соціальних наук
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Церкви та релігійні організації, є відокремленими від держави та мирно співіснують без прямого юридичного підпорядкування одна одній. Подібна практика поширена майже у всіх країнах світу, звісно ж Україна в даному випадку не є виключенням. Проте, хоч де-юре церква та держава відокремлені, де факто подібне практично не можливо уявити. Адже церква з давніх-давен була, є та залишається невід'ємною частиною майже кожного громадянина, незалежно від його віросповідання чи приналежності до конкретної конфесії. Левова частка громадян відвідує культові богослужіння (зібрання) в храмах, церквах, соборах, мечетях, синагогах чи у домі молитви. Церква завжди були поруч зі своїм народом, навіть в найскладніші часи. Окремої уваги, звісно ж заслуговує діяльність УГКЦ та УАПЦ в ХХ столітті, а також створення УПЦ КП, яка стала фундаментом майбутньої помісної православної церкви України. Саме вона у 2013 році прихистила у стінах славетного Михайлівського золотоверхого монастиря, учасників Революції Гідності (Єромайдану), котрі виступили проти свавільних дій тодішнього Президента Януковича, та обрали для нашої Батьківщини західний вектор розвитку, демократичні цінності та свободу від російського ярма.

Полігамія, яка протягом багатьох історичних періодів склалася на релігійній ниві українців, не могла б обійтись без якоїсь певної установи, яка б об'єднувала в собі представників всіх віруючих спільнот, задля вирішення не лише питань пов'язаних з церквою, але й позицією щодо суспільно важливих тем, які є вкрай важливими для кожного з нас. Таким органом в Україні починаючи з 1996 року

є Всеукраїнська рада церков та релігійних організацій (далі ВРЦіРО). Дана установа, стала особливо важливою та дієвою у час війни, адже її представники, проводять зустрічі з своїми колегами по всьому світу, що в свою чергу допомагає налагодити мости співпраці не тільки на релігійній, але й на політичній карті.

Життя кожного українця безперечно поділилось на до та після, 24 лютого 2022 року з повномасштабної війни РФ проти України. Але, суттєві зміни, що відбулися по всьому світу і торкнулися кожного мешканця нашої планети, відбулись у 2019 році з появою нового захворювання відомого як Covid-19. Не залишили це питання поза своєю увагою і представники ВРЦіРО.

Зокрема, була висловлена чітка позиція щодо вакцинації, У боротьбі проти коронавірусної загрози настав новий етап, який, за свідченням фахівців, є найбільш ефективним – противірусна вакцинація населення. Підходячи до цього етапу, ми стараємося і тут допомогти суспільству, державній владі та місцевому самоврядуванню отримати перемогу над пандемією. Імунізація – це перевірений більше ніж столітнім досвідом людства шлях до суспільного здоров'я. Також засвідчуємо нашу спільну позицію, що вакцинація, як медична процедура, не має релігійної складової та не перешкоджає реалізації свободи віросповідання. Заборони вакцинації в наших канонічних нормах немає, оскільки це питання належить до компетенції фахівців-медиків [4].

Звісно ж ВРЦіРО за останні роки провела десятки зустрічей з релігійними діячами з усього світу. Особливої уваги заслуговує зустріч в Києві з Вселенським Патріархом Варфоломієм, лідером світового православ'я, першим у диптиху предстоятелів помісних церков. Окрім звичної розмови, 23 серпня 2021 року, Вселенський Патріарх Варфоломій на пам'ять про свій візит в Україну посадив разом з представниками ВРЦіРО клени у столичному парку «Володимирська гірка». Його Всесвятість відомий у світі як «зелений Патріарх», адже від початку свого служіння він значну увагу приділяє екологічним проблемам [5].

Цей символічний вчинок, вкотре нагадує нам про важливість dbати та берегти природу, адже в останні десятиліття це вкрай важливо та нагально. Через два роки, вже в час російської окупаційної війни, представники ВРЦіРО зустрілись із главою західної гілки християнства, Папою Франциском.

З поміж іншого, вони зазначили: Разом з нашою країною, з нашим народом ми переживаємо трагедію війни, яку Росія принесла на нашу землю. Між нами є ті, хто безпосередньо постраждав від російської агресії та її наслідків. Водночас всі ми є свідками страждань, горя, руйнувань, непоправних втрат, яких щодня зазнає український народ від дій агресора. Ми знаємо, наскільки Ваш голос, як глави

Католицької Церкви, важливий для сотень мільйонів християн у всьому світі і для всіх людей доброї волі. Він важливий і для України, де рани відкриті та кровоточать, а тому серця і душі особливо чутливі. Ми дякуємо Вам за молитву про Україну. Впевнений, що завдяки Вашому заклику до молитви про перемогу правди і справедливий мир щодня єднаються мільйони голосів [7].

Безперечно ці слова є вкрай важливими, оскільки за постаттю Понтифіка, як за главою найбільшої християнської релігійної організації стежить величезна кількість людей з усіх куточків світу. Ці слова нагадали всім про страшні події, що відбуваються в Україні та про важливість підтримки нашої держави та її громадян.

На найвищому рівні відбуваються зустрічі й з світськими, політичними лідерами, зокрема така зустріч відбулась з Президентом України, Володимиром Зеленським 22 квітня 2025 року. Під час зустрічі Глава держави розповів очільникам конфесій про позицію України щодо безумовного припинення вогню. «Україна – перша, хто хоче завершити цю війну. Цими днями відбудуться важливі зустрічі, у яких разом візьмуть участь представники США та Європи», – зазначив він. Президент подякував Церквам і релігійним організаціям за адвокацію підтримки України у світі, спрямовану на досягнення справедливого і надійного миру, донесення правди про війну, героїчну боротьбу українського народу та реальний стан забезпечення права на свободу совісті в країні [6].

У тому ж 2025 році, подібні зустрічі також відбулися з очільником уряду, керівництвом міністерства оборони та закордонних справ України. Ці зустрічі вказують нам, на непересічну роль ВРЦіРО не тільки на внутрішній, але й на зовнішній арені, та демонструють розуміння державних органів того, що дана структура є вкрай дієвою у налагодженні співпраці та діалогу з міжнародними партнерами.

30 вересня 2025 року в Києві ВРЦіРО зустрілася з делегацією очільників та представників Церков Нордичних країн (Норвегія, Данія, Швеція, Фінляндія, Ісландія). Зустріч відбулася в приміщенні євангелічно-лютеранської церкви св. Катерини. Українські священнослужителі висловили вдячність представникам Церков Нордичних країн за їх візит до України, за підтримку України та вияв солідарності з українським народом. Було підкреслено надзвичайну важливість міжконфесійної співпраці різних церков і релігійних організацій в служінні українському народові під час війни за Незалежність України та відбитті російської воєнної агресії [1].

В свою чергу 21 жовтня 2025 року в місті Осло, король Норвегії, Гаральд V, та королева Соня зустрілись в королівському палаці з делегацією ВРЦіРО.

Серед різних тем, які порушили учасники зустрічі в розмові, були свідчення про російські злочини на окупованих територіях, про викрадення українських дітей з подальшою їх індоктринацією в дусі ідеології «русского міра», про злочини проти свободи віросповідання та знищені російськими обстрілами храми та місця молитви. Водночас усі члени делегації свідчили про єдність позиції релігійної спільноти у захисті України, про широку гуманітарну діяльність Церков і релігійних організацій, про їхнє залучення до капеланського служіння [3].

Як ми бачимо, ВРЦіРО, за майже 30 років свого існування, плідно працює задля підтримки України та її громадян, а особливо зараз робить всі кроки для досягнення справедливо миру. Нещодавно її представники зустрілись з головою Державної служби України з етнополітики та свободи совісті, Віктором Єленським.

Представники ВРЦіРО поінформували керівництво ДЕСС про міжнародні заходи щодо поширення правдивої інформації про стан свободи совісті в Україні та ситуацію зі свободою віросповідання на тимчасово окупованих територіях України, а також повідомили про заплановані адвокаційні поїздки у 2026 році [2].

Отже, ВРЦіРО, залишається надважливим органом, який не тільки об'єднує в собі представників різних релігійних спільнот, а працює на зміцнення України та українського народу на всіх можливих рівнях.

Література:

1. ВРЦіРО зустрілася з делегацією Церков Нордичних країн [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vrciro.org.ua/ua/events/the-ukrainian-council-of-churches-and-religious-organizations-met-with-a-delegation-of-churches-from-the-nordic-countries>

2. ВРЦіРО та ДЕСС обговорили подальші кроки взаємодії у 2026 році [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ugcc.ua/data/vrtsiro-ta-dess-obgovoryly-podalshi-kroky-vzaemodiy-u-2026-rotsi-8272/>

3. Делегація ВРЦіРО зустрілася з Королем і Королевою Норвегії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vrciro.org.ua/ua/events/the-ukrainian-council-of-churches-and-religious-organizations-met-with-a-delegation-of-churches-from-the-nordic-countries>

4. Заява ВРЦіРО щодо початку процесу вакцинації від COVID-19 в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/zayava-vrtsiro-shhodo-pochatku-protseesu-vaktsynatsiyi-vid-covid-19-v-ukrayini/>

5. Патріарх Варфоломій разом з членами ВРЦіРО посадив дерева у парку «Володимирська гірка» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/patriarh-varfolomij-razom-z-chlenamy-vrtsiro-posadyv-dereva-u-parku-volodymyrska-girka/>

6. Предстоятель взяв участь у зустрічі ВРЦіРО з Президентом України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/predstoyatel-vzyav-uchast-u-zustrichi-vrtsiro-z-prezydentom-ukrayiny/>

7. У складі делегації ВРЦіРО Митрополит Епіфаній зустрівся з Папою Франциском [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/u-skladi-delegatsiyi-vrtsiro-mytropolyt-epifanij-zustrivsya-z-papoyu-frantsyskom/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-618-1-34>

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ ВУЛИЦЬ ЯК ПРОЯВ ІСТОРИЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Борисова А. К.

*студентка IV курсу кафедри міжнародних відносин факультету
суспільних наук і міжнародних відносин*

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Процес системного перейменування топонімів в сучасній Україні постає як стратегічний інструмент державної історичної політики, що спрямований на докорінну деколонізацію публічного простору. Топоніміка завжди виконувала роль символічного маркування території, де назви вулиць та площ слугували засобами легітимації політичного режиму та його ідеології. Протягом десятиліть радянська влада використовувала назви географічних об'єктів для створення єдиного культурного поля, у якому українські міста мали виглядати як підпорядкована частина імперського простору. Сучасна трансформація міського середовища постає як акт відновлення історичної справедливості та утвердження суб'єктності української нації. Дослідження показують, що зміна назв є частиною процесу меморіалізації, де суспільство свідомо обирає постаті, які варті увічнення в колективній пам'яті [1, с. 14]. Послідовна політика через топоніміку дозволяє розірвати тяглість із тоталітарним минулим та сформувати новий ландшафт пам'яті, який відповідає цінностям незалежної держави [2, с. 45].

Перейменування вулиць в Україні пройшло кілька етапів, кожен з яких відображав динаміку національної самоідентифікації. Якщо перша хвиля на початку дев'яностих років була зосереджена на